

Bc. Radek Peka: *Vliv československého a sovětského komunistického režimu na chod Křesťanské mírové konference a jejího prezidenta J. L. Hromádku od konce 50. do konce 60. let 20. století.* FHS UK, Praha 2023, 115 s.

Křesťanská mírová konference a její první prezident J. L. Hromádka právem přitahují badatelskou pozornost, jak svým nepochybným mezinárodním významem, tak nejednoznačností a konec konců i nedostatečným, respektive systematicky omezeným dosavadním zpracováním. Po nedávném pokusu o Hromádkovu poválečnou biografii (P. Morée a J. Piškula) a kvalifikačních pracích Ladislava Beneše na FSV UK (v práci využitých a citovaných, z nepochopitelných důvodů však neuvedených v závěrečné bibliografii) se do (části) tématu pustil Bc. Peka, rovněž přínosným způsobem. Svou práci přitom rozdělil na dvě části, historicko-kontextualizační prolegomena a vlastní výzkumnou část.

V prolegomenální části práce Peka prostřednictvím sekundární literatury nastiňuje státní náboženskou politiku a situaci československých církví od konce druhé světové války do počátku tzv. normalizace, život a dílo J. L. Hromádky a vlastní KMK. Ve všech případech přitom prokazuje dobrou obeznámenost s literaturou (např. na počátku Hromádkovy minibiografie uvádí i další, charakterově odlišné zdroje, které mi jinak chyběly v úvodním představení literatury na s. 9–10) a schopnost syntetizovat nejvýznamnější informace, i když právě Hromádkův poměrně podrobný životopis v této podobě považuji za nadbytečný. Neslouží-li popis jeho života před a během druhé světové války k vlastnímu výkladu a porozumění jeho jednání coby předsedy KMK (které samo ostatně není v centru autorovy pozornosti), v práci jednoduše nemá co dělat.

Byť považuji prolegomenální část práce za zdařilou, autor se nevyhnul dílčím nedostatkům nebo problematickým tvrzením, např. tvrzení o „neexistenci pravice“ v období limitované demokracie 1945–48 (s. 13) se mi zdá příliš silné. Závažnější je skutečnost, že z velkých československých církví systematicky sleduje jenom římskokatolickou a československou evangelickou, až na jednu zmínku ve výkladu překvapivě chybí ČCS, nehledě k její velikosti i velkým plánům, které s ní režim zřejmě zpočátku měl. Onou zmínkou je přitom odpor patriarchy Nováka proti srpnové invazi na s. 21, ve skutečnosti snad nejkrotší ze všech – v kontextu práce však představující konformistickou církev bezmála jako hrdinku.

Připraven dobrou znalostí dobového církevněpolitického kontextu, diplomant se ve výzkumné části práce věnoval jednak posouzení vlivu československých, případně i dalších státních a agenturních orgánů na vznik a vývoj KMK v období Hromádkova předsednictví a na hodnocení samotného Hromádky těmito orgány. Vyšel přitom z archiválií StB (ABS) a církevního odboru ministerstva školství (NA), které zpracoval důkladně a po mém soudu vyčerpávajícím způsobem. Přesvědčivě prokázal, že KMK byla od počátku z hlediska československých orgánů vědomým ideologickým podnikem s jasně vymezenými cíli, i když se později v průběhu šedesátých let – také v souvislosti s růstem mezinárodního věhlasu organizace – její vedení do určité míry emancipovalo a po pádu Pražského jara byla nutná radikální čistka. Tomuto charakteru organizace odpovídala i vysoká míra její infiltrace spolupracovníky tajných služeb. Podobně, jako se od vnějších vlivů částečně emancipovala KMK, měnil se podle Peka Hromádkův obraz v očích orgánů státního dozoru, od poslušného přísluhovače komunistického režimu (v nějž ovšem do značné míry sám věřil) přes pozici „nadstranického hodnotitele světových systémů“ až po zlomeného proponenta Pražského jara, realizujícího se překvapivě ostrou kritikou sovětské politiky. S tím vším lze patrně souhlasit, i když právě jednostranný pohled na hlavního hrdinu práce prismaticky mnohem slabších pozorovatelů ukazuje také limity Pekova přístupu. Hromádkova osobnost postrádá plasticitu a uvěřitelnost, v práci je prezentován spíše jako instituce, aniž by si autor kladl v pramenech nepřítomné otázky.

Jak Hromádka svoji situaci prožíval a reflektoval? Byl si vědom, že musí být sledován a obklopen řadou tajných spolupracovníků StB? Věděl alespoň o některých z nich nebo někoho podezíral a podle toho své výroky a jednání modifikoval?

Archivy dozorujících a bezpečnostních orgánů nepochybně poskytují jenom jednostranný a v některých případech nepochybně zkreslený obraz minulosti, který by měl být doplněn nejen publikovanými vzpomínkami pamětníků (v práci jen nedostatečně využitými), ale i dalšími pramennými zdroji. Pro komplexnější posouzení vzniku a fungování KMK by bylo třeba využít i její vlastní archiválie, církevní archiv ČCE a patrně i dalších zainteresovaných církví, osobní archivy významných činovníků a jejich (i jen korespondenčních) přátel apod., to vše nejen v případě českých zemí, ale i Slovenska a dalších států někdejšího Východního bloku, případně i zemí Třetího světa. Práce by tím samozřejmě přesáhla rozměr diplomní práce, byť mám za to, že alespoň o určitý překrok tímto směrem se autor měl pokusit. Proto by bylo rozumným řešením v úvodních partiích explicitně vymezit, co odevzdaná práce slibuje a může poskytnout a co nikoli. Téma, vymezené názvem *Pekovy diplomní práce*, je v ní zpracováno jenom částečně a jednostranně, občas se navíc i zde objevují nejednoznačnosti nebo protimluvy: na s. 76 autor např. tvrdí, že „na některou činnost [KMK] přispívá MŠK“, a o pár řádek níže „naopak MŠK na práci neposkytuje nic“.

Po formální stránce je kvalita předložené práce průměrná. K výše již uvedenému nedostatku v bibliografii přidávám, že syntéza *Katolická církev v Československu 1945–89* má dva, nikoli jen jednoho autora (pozn. 35 na s. 17, v seznamu už v pořádku), a především to, že v rámci seznamu tištěných zdrojů měly být odlišeny prameny a literatura. Časté jsou pravopisné prohřešky, především v interpunkci a psaní velkých písmen, překlady („Jednotka českých evangelických církví“ na s. 27) a případy stylistického tápání autora – v tomto směru zřejmě nejhorší částí je hned její úvod (s. 8: „jedním z nejvřelějších“, „vypořádat [se] v její plnosti“, „objektivizovaná vědecká analýza“, „současný vědecký diskurs“ atp.).

* * *

Diplomní práce Bc. R. Pěky je zdařilým, i když jednostranným zpracováním primárních archivních pramenů k fungování KMK a J. L. Hromádky z období od druhé poloviny padesátých do konce šedesátých let. Autor sice spíše jen potvrzuje dosavadní znalosti, než aby je významněji rozšiřoval, nicméně vůči jeho práci a výsledkům nemám větší výhrady. Ty nastupují spíše vzhledem k tomu, co by v práci mělo či mohlo být a není, k absenci kritičtějšího pohledu na použité prameny a konsekventní limity vlastní práce. Mezi diplomními pracemi však nejde o nic neobvyklého, stejně jako v případě formálních nedostatků, které jsem u Pekovy práce detekoval. Práci proto **doporučuji k obhajobě** a hodnotím jako **velmi dobrou**.

V Praze dne 8. srpna 2023

Prof. PhDr. Zdeněk R. Nešpor, PhD.